

Київський національний торговельно-економічний університет

Кафедра міжнародного, цивільного та комерційного права

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ВИКОРИСТАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ
ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ**

студента 2 курсу, 6 м
групи, спеціальності
081 «Право»
спеціалізації
«Комерційне право»

Дорошенко Денис
Олександрович

Науковий керівник
к.ю.н., доцент

Нескороджена
Лариса Леонідівна

Гарант освітньої
програми
д.ю.н., доцент

Гончаренко Олена
Миколаївна

Київ-2021

ЗМІСТ

ВСТУП	3
--------------	----------

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1. Об'єкти прав інтелектуальної власності, що використовують суб'єкти господарювання	7
1.2. Умови використання прав інтелектуальної власності суб'єктами господарювання	15
1.3. Способи захисту прав інтелектуальної власності суб'єктами господарювання	22

РОЗДІЛ 2. ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1. Особливості використання винаходу, корисної моделі та промислового зразка у господарській діяльності	30
2.2. Правова охорона та захист торговельної марки та комерційного найменування суб'єктами господарювання	35
2.3. Використання суб'єктами господарювання географічного зазначення	46

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	52
-------------------------------	-----------

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	55
-----------------------------------	-----------

ВСТУП

Актуальність теми дослідження. Формування відносин у сфері інтелектуальної власності в першу чергу відбувається на підставі конституційних принципів, якими є свобода такої діяльності, визнання і захист її результатів. На реалізацію зазначених принципів націлене законодавство України та його реформування.

Проблематика ефективного захисту прав на об'єкти інтелектуальної власності є актуальною для будь-якої держави: адже це є запорукою і необхідною умовою як технічного прогресу, так і культурного розвитку суспільства.

Наукову основу дослідження становлять праці вітчизняних і зарубіжних вчених, що присвячені дослідженню проблемних аспектів захисту прав інтелектуальної власності та формують теорію права інтелектуальної власності.

Це, зокрема, наукові роботи: Г.О. Андрощука [29, 30, 31], І.І. Дахна [40], Ю.М. Капіци [45], І.Ф. Коваль [48, 49], Н.С. Кузнецової [55], О.П. Орлюк [34], О.Д. Святоцького [62], А.В. Шабаліна [71], Р.Б. Шишки [72] та інших.

Мета дослідження. Автор випускної кваліфікаційної роботи ставив за мету визначити стан законодавства України в сфері захисту об'єктів інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання. Дослідити відповідність законодавства у сфері захисту прав інтелектуальної власності сучасним вимогам у господарській діяльності. Шляхом аналізу вітчизняного законодавства та судової практики прийти до висновків теоретичного характеру та розробити рекомендації щодо вдосконалення чинного законодавства України.

Для досягнення поставленої мети потрібно виконати такі **завдання**:

- дати правову характеристику об'єктам інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання;
- дослідити умови та способи захисту об'єктів інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання;
- вивчити способи захисту прав інтелектуальної власності, що використовують суб'єкти господарювання в Україні та інших держав;
- виявити прогалини та недоліки в законодавстві України, які стосуються використання суб'єктами господарювання окремих об'єктів інтелектуальної власності;
- окреслити нові тенденції правового регулювання у сфері використання суб'єктами господарювання окремих об'єктів інтелектуальної власності.

Об'єктом дослідження є способи захисту та правове регулювання об'єктів інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання.

Предметом дослідження є використання суб'єктами господарювання прав інтелектуальної власності.

Методами дослідження стали діалектичний, порівняльно-правовий, історико-правовий, формально-логічний, системно-функціональний метод та інші методи.

При виконанні кваліфікаційної роботи було використано порівняльно-правовий метод з метою вивчення вітчизняного та міжнародного законодавства щодо захисту об'єктів інтелектуальної власності суб'єктами господарювання. За допомогою історико-правового та діалектичного методів вдалося дослідити, як відбувається прогрес розвитку національного законодавства у сфері захисту об'єктів інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання.

Із застосуванням формально-логічного методу була опрацьована наукова література стосовно теми дослідження і аналізувалась практика Антимонопольного комітету України (далі-АМК України), інших судів України з проблем, пов'язаних захистом прав інтелектуальної власності, що використовують суб'єкти господарювання.

Також, для вирішення поставлених у роботі завдань були використані наступні методи: індукції та дедукції (при визначенні «захисту прав»), аналізу та класифікації; підходи: інформаційний (аналіз джерел інформації), системний (розгляд способів захисту прав промислової власності), процесний підхід.

Наукова новизна дослідження полягає в комплексному аналізі використання у господарській діяльності прав інтелектуальної власності. Зокрема, розглянуті умови використання та особливості захисту об'єктів права промислової власності та засобів індивідуалізації.

Окремі положення випускної кваліфікаційної роботи викладено у статті «Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності суб'єктів господарювання», що опублікована у збірнику наукових студентських статей «Правове забезпечення господарської діяльності» за редакцією Н.А. Мазаракі, м. Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2021. С. 10–15.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що їх зміст у багатьох аспектах доповнює наукові знання з особливостей використання у господарській діяльності об'єктів права інтелектуальної власності. Зібраний матеріал і узагальнення можуть бути використані для підготовки узагальнюючих праць, при підготовці лекційних занять та спецкурсів у вищих навчальних закладах, а також послужити доповненням до законопроектів у сфері інтелектуальної власності.

Структура випускної кваліфікаційної роботи обумовлена метою і предметом дослідження та авторським підходом до розгляду обраної теми.

Випускна кваліфікаційна робота складається із вступу, двох розділів, які включають в себе шість підрозділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Повний обсяг роботи становить 64 сторінки, із яких основна частина роботи займає 50 сторінок. Список використаних джерел складається з 76 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИКО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ СУБ'ЄКТАМИ ГОСПОДАРЮВАННЯ ПРАВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

1.1 Об'єкти прав інтелектуальної власності, що використовують суб'єкти господарювання

Цивільний кодекс України (далі – ЦК України) статтею 420 дає невичерпний перелік об'єктів права інтелектуальної власності. Об'єктами є результати творчої, інтелектуальної діяльності. Всі ці об'єкти в тому чи іншому вигляді можуть використовуватися суб'єктами господарювання у своїй діяльності [14].

У юридичній науці прийнято об'єкти права інтелектуальної власності поділяти на три групи:

- 1) об'єкти авторського права і суміжних прав;
- 2) об'єкти права промислової власності;
- 3) засоби індивідуалізації.

До першої групи відносяться літературні і художні твори, комп'ютерні програми, компіляції даних (бази даних), фонограми, відеограми, передачі організацій мовлення та інші. Другу групу складають такі об'єкти, як винаходи, корисні моделі, промислові зразки, компонування (топографії) інтегральних мікросхем, раціоналізаторські пропозиції, сорти рослин і породи тварин. До третьої групи входять комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки, географічні зазначення [14].

Варто зауважити, що частина вчених лише прирівнюють до результатів інтелектуальної та творчої діяльності, такі об'єкти як комерційні

найменування, торговельні марки, географічні зазначення. Втім це питання є дискусійним, а законодавець все ж відносить ці об'єкти до права інтелектуальної власності.

Діяльність суб'єктів господарювання в Україні регулюється Господарським кодексом (далі - ГК України), зокрема Главою 16 встановлено норми, що регулюють використання у господарській діяльності об'єктів права інтелектуальної власності [11].

Варто звернути увагу, що відносини, пов'язані з використанням інтелектуальної власності у господарській діяльності, регулюються не лише ГК України та ЦК України, а також спеціальним законодавством у цій сфері, зокрема законами України: «Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав»[16], «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі»[18], «Про охорону прав на промислові зразки»[21], «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг»[19], «Про правову охорону географічних зазначень»[23], «Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів»[20], «Про авторське право і суміжні права»[15]; і міжнародними договорами: Паризька конвенція про охорону промислової власності[8], Договір про патентну кооперацію[3], Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків[5], Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів[2], Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин[6] та інші.

Отже, підприємці у своїй діяльності здебільшого використовують об'єкти права інтелектуальної власності, що належать до другої та третьої груп, тож розглянемо їх. Розглянемо об'єкти промислової власності, що використовуються підприємцями.

Варто зауважити, використання об'єктів промислової власності в господарській діяльності здійснюється здебільшого на умовах її комерціалізації. Слово «комерціалізація» походить від латинської – це

коммерсіум (комерція), що означає перетворення певного об'єкта в джерело прибутку, або в предмет купівлі-продажу [50]. Комерціалізація інтелектуальної власності – процес складний процес залучення об'єктів в економічний обіг, їх використання в діяльності підприємств.

Першим об'єктом є винахід. По своїй природі винахід – це створення нових предметів або пошук нових способів виготовлення предметів. Водночас, інновації передбачають виведення цієї нової ідеї на ринок, тобто перетворення винаходу на продукт.

У підручнику автори наводять наступне: «Визначення поняття «винахід» (Invention, Erfindung) має важливе практичне значення для будь-якої правової системи і становить значні складності, оскільки в ньому відбивається одна зі сторін розумової діяльності людини. Зарубіжні автори дають визначення поняття винаходу, акцентуючи увагу на його утилітарності. Так, І. Я. Хейфец трактує винахід як творче вирішення технічного завдання. Але найбільш загальне і об'єктивне визначення сформулював І. Е. Маміофа: «Винахід може бути визначений як нове відношення предмета до мети» [61].

Водночас, відповідно до Закону України «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (редакція від 14.10.2020) дає визначення: «...винахід (корисна модель) - результат інтелектуальної, творчої діяльності людини в будь-якій сфері технології...» [18].

Об'єктом винаходу може бути: продукт (пристрій, речовина, штам мікроорганізму, культура клітин рослини і тварини тощо) або процес (спосіб). Всі ці об'єкти використовуються безпосередньо і постійно у процесі господарської діяльності.

Довідник Всесвітньої організації інтелектуальної власності (далі - ВОІВ), тлумачить поняття корисної моделі (Utility Model)[76] так корисна модель - це об'єкт промислової власності, передбачений деякими

національними законами для того, щоб охороняти другорядні винаходи шляхом простої реєстрації в патентному відомстві.

Підсумуємо, що винаходом та корисною моделлю можуть бути найрізноманітніші об'єкти, які охоче і повсякчас використовуються суб'єктами господарювання у своїй діяльності здебільшого шляхом комерціалізації.

Промисловий зразок, як і винахід, являє собою результат творчої розумової діяльності, який може бути втілений у матеріальних об'єктах. Промислові зразки застосовуються до широкого спектру продуктів: упаковки, меблі, стільці, архітектурні вироби, конструкції та будівлі, транспортні засоби, літаки та автомобілі, зброя, електронні вироби, мобільні телефони, продукти харчування, шоколадні батончики, ювелірні вироби та багато інших продуктів. Однак, на відміну від винаходу, який є технологічним (технічним) вирішенням, промисловим зразком визнається рішення зовнішнього вигляду виробу, в якому повинні поєднуватися як художні, так і конструкторські елементи.

Розробкою промислового зразка, як правило займаються дизайнери. Не рідко вони мають консультації інженерами, експертами та іншими особами, що мають спеціальні знання та навички. Саме дизайнери розробляють аспекти продукту, які створюють емоційні зв'язки у користувача. Саме це і є промисловим зразком. Дизайнери формують усі аспекти форми, відповідності та функцій, оптимізуючи їх для створення найкращого емоційного, зорово-привабливого продукту для задоволення потреб майбутнього користувача. Важливо, щоб був візуально привабливий дизайн, який витримує випробування часом і гарантує, що продукт ергономічно підходить для користувача, включаючи функціонал.

Відповідно до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» у редакції від 14.10.2020 року: «...промисловий зразок - результат

інтелектуальної, творчої діяльності людини в галузі художнього конструювання...» і засвідчується не патентом, а свідоцтвом [21].

Об'єктом промислового зразка може бути особлива форма, або малюнок, або особливе його розфарбування, або навіть їх поєднання, але вони повинні визначати зовнішній вигляд промислового виробу. Також промислові зразки призначені для задоволення естетичних та ергономічних потреб людини. Промислові зразки оточують пересічного громадянина довкола. Ними можуть як предмети побуту, так і одягу тощо.

На сьогодні кожен підприємець, незалежно від його активів та «розміру» прагне виділити себе на ринку, тому використовує так звані засоби індивідуалізації, якими позначає свої товари та/або послуги. Такими об'єктами є комерційні (фірмові) найменування, торговельні марки (знаки для товарів і послуг), географічні зазначення.

ЦК України зазначає, що будь-яка юридична особа, що є підприємницьким товариством, може мати комерційне (фірмове) найменування, яке може бути зареєстроване. Статтею 489 ЦК України визначено правову охорону комерційного найменування. Так, комерційне найменування повинно дати можливість пересічному громадянину вирізнити одного суб'єкта господарювання з-поміж інших, а також не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності [14].

Вирізняє комерційне найменування від інших засобів індивідуалізації, те що право на комерційне найменування є чинним з моменту першого застосування цього найменування та охороняється без обов'язкового подання заявки на нього чи його реєстрації і незалежно від того, є чи не є комерційне найменування частиною ТМ.

Наступним об'єктом, що забезпечує вирізнення суб'єкта господарювання серед інших – торговельна марка (далі - ТМ). Зареєстрована торговельна марка дає його володільцю дуже багато прав та можливостей,

зокрема ексклюзивні права на використання, ліцензування та її продаж. ТМ, яка якісно розроблена дозволить клієнтам налагодити позитивний зв'язок із товаром, до якого вона прикріплена. Одним словом, ТМ – це візуальне зображення бренду чи логотипу бізнесу.

ЦК України визначає, що ТМ може бути позначення або їх комбінація. Основною умовою є придатність для вирізнення товарів, продукції та/або послуг, що виробляються або надаються однією особою, від інших підприємців. Такими позначеннями можуть бути, зокрема, слова, літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів [14] щодо визначення, в різних законодавчих актах містяться різні терміни: ЗУ «Про охорону прав на знаки для товарів та послуг» дає визначення: «...торговельна марка - позначення, за яким товари і послуги одних осіб відрізняються від товарів і послуг інших осіб...» [19], а ГК України закріплює: «...торговельні марки (знаки для товарів і послуг);...» [11].

М. Рудометкіна у своїй статті зазначає, що сам термін «торговельна марка» було запозичене від англійського терміну «trademark». Водночас у різних законодавчих актах України містяться різні поняття: торговельна марка та знак для товарів та послуг. За змістом ці поняття можна тлумачити як синоніми. Звертаємо увагу, що поняття ТМ на сьогодні вже виходить за межі звичної правової сфери. За своєю природою ТМ має економічний характер та активно використовується в найрізноманітніших сферах життя людини: філософії, соціології, психології тощо. Також, ТМ мають різні форми: знаки-кольори, об'ємні або трьохвимірні знаки, голографічні знаки, звукові знаки, нюхові знаки, смакові знаки, рухові знаки тощо [61, 66].

Що ж до суб'єктів законодавством закріплено, що права на ТМ можуть бути як фізичні так і юридичні особи, а також право на певну ТМ може належати одночасно кільком фізичним та (або) юридичним особам.

Важливо для суб'єкта господарської діяльності зареєструвати ТМ. По-перше, ТМ є ефективним засобом комунікації із споживачем. В одному бренді або логотипі ТМ можуть передавати інтелектуальні та емоційні властивості та повідомлення про компанію та її репутацію, продукти та послуги. По-друге, ТМ - це майно, подібне до нерухомості, яке можна купувати, продавати, ліцензувати (наприклад, орендувати чи здавати в оренду) або використовувати як заставу для забезпечення кредиту для розвитку вашого бізнесу [69].

Задля наочного демонстрування важливості інтелектуальної власності у бізнесі, зокрема ТМ, наведемо: компанія Visual Capitalist нещодавно оприлюднила свій список 100 найцінніших світових брендів 2021 року. Хоча багато компаній від маленьких до найбільших в світі зазнали жакливі наслідки COVID-19, але за даними Visual Capitalist такі технологічні компанії, як Amazon, Apple, Google та Microsoft, вийшли на перші місця, за ціною свого бренду. У звіт компанія бере до уваги загальну фінансову вартість та пропорційну вартість бренду. За їхніми оцінками третій рік поспіль компанія Amazon займає перше місце у списку. З минулого року вартість бренду для технологічного гіганта зросла на 64%. Всесвітньовідома компанія Apple посідає друге місце у списку з оцінкою бренду в 6,2 млрд доларів США. Слідом йдуть Google, Microsoft, Tencent, Facebook, Alibaba, McDonald's та Mastercard. Зокрема, з цим звітом стає ще більш очевидним, що промисловість надзвичайно зростає.

Наведене дає розуміння на скільки важливо вкладати інвестиції у об'єкти права інтелектуальної власності.

Наступним важливим об'єктом, який використовують суб'єкти господарювання є географічне зазначення (далі – ГЗ). Зазвичай ГЗ застосовуються до традиційних продуктів, вироблених сільськими, маргінальними або корінними громадами протягом багатьох поколінь, які

завоювали репутацію на місцевому, національному чи міжнародному ринках завдяки своїм особливим унікальним якостям. Виробники, які не мають посилення на визначене місце походження, намагаються отримати прибуток від репутації оригінальних товарів.

Захист ГЗ забезпечує чесну конкуренцію серед виробників, надає споживачам достовірну інформацію про місце виробництва або специфічні характеристики товару та допомагає регіонам залучати туристів. Захист, який надають ГЗ допомагає зберегти традиційні, високоякісні продукти та ноу-хау, а також робочі місця, пов'язані з ними. Захист ГЗ особливо важливий для малих та середніх підприємств. Це також стимул для інвестицій в інновації. ГЗ є частиною європейської культурної спадщини та сприяють соціальній та екологічній стійкості економіки [33].

Найвідоміші в світі ГЗ: Шампанське, вироблене з винограду, вирощеного в регіоні Шампань (Франція); текілу – це дистильований напій, виготовлений із рослини блакитної агави, насамперед у районі навколо міста Текіла (Мексика); сир Горгонзола – сир з прожилками блакитного сиру, родом з Італії, зроблений з цілісних коров'ячого молока та багато інших [38, 68].

ЦК України не дає визначення цього об'єкта, але закріплює суб'єктів та обсяг прав. Саме визначення міститься у новій редакції (2020 року) Закону України «Про правову охорону географічних зазначень» [23]: «географічне зазначення - найменування місця, що ідентифікує товар, який походить з певного географічного місця та має особливу якість, репутацію чи інші характеристики, зумовлені головним чином цим географічним місцем походження, і хоча б один з етапів виробництва якого здійснюється на визначеній географічній території». ГЗ сигналізує про зв'язок не тільки між товаром та його конкретним місцем походження, але й з його унікальними методами виробництва та відмінними якостями. Таким чином, географічна

інформація є диференціатором, часто ключем до більш високих та стабільних експортних надходжень. Було дуже мало консолідованої інформації про ці унікальні форми інтелектуальної та культурної власності та їх потенціал [56].

Волощенко О. у своїй науковій статті аналізуючи новий ЗУ «Про правову охорону географічних зазначень» підкреслює ряд позитивних змін, що відбулися [23]. Зокрема наголошує, що було розширено перелік повноважень осіб, які можуть реалізувати свої виключні майнові права на ГЗ походження товарів, і можливості способів захисту виключних майнових прав таких осіб. Втім, не виключає наявності певного роду неточностей у питаннях практичного застосування норм зазначених законів [37].

Розглянуті вище об'єкти, як зазначалося відносять до засобів індивідуалізації суб'єктів господарювання. Крім того, варто зауважити, що всі ці об'єкти активно використовуються у сфері господарювання. Загальною функцією для цих об'єктів є забезпечення індивідуалізації виробників та їх товарів серед інших запропонованих ринком. В першу чергу, їх цінність як об'єктів інтелектуальної власності полягає в тому, що вони пов'язані з конкретним підприємцем або з окремим товаром.

1.2. Умови використання прав інтелектуальної власності суб'єктами господарювання

Сучасний розвиток світового ринку можна характеризувати стрімким розвитком, новими технологіями, і посиленням конкуренції серед суб'єктів господарювання. У першому підрозділі було розглянуто, які ж об'єкти використовуються підприємцями у своїй діяльності. У даному підрозділі розглянемо, які права та умови використання об'єктів інтелектуальної власності.

Отже використання винаходів, корисних моделей та промислових зразків відбувається шляхом їх комерціалізації, але це відбувається за умови надання охорони даним об'єктам, а реалізувати це може лише визначений законом суб'єкт. Так, ЦК України зазначає, що суб'єктами права на винаходи, корисні моделі і промислові зразки є винахідник, автор промислового зразка або інші особи, які набули прав на такі об'єкти за договором чи законом. Таким чином, використовувати суб'єкти господарювання можуть зазначені об'єкти за умови надання їм майнових прав [14, 58 с. 432-433].

За законодавством майнові права на винахід, корисну модель, промисловий зразок містять тріаду прав: 1) право на *використання* об'єкта; 2) *виключне право дозволяти використання* об'єкта (видавати ліцензії); 3) *виключне право перешкоджати неправомірному використанню* об'єкта, в тому числі забороняти таке використання [14].

Водночас законодавством передбачено, що володілець охоронного документу на об'єкта може передавати свої права за договором іншим суб'єктам. Головною умовою набуття прав та отримання відповідного охоронного документу є відповідність умовам патентоздатності самого об'єкту. Поняття промислової придатності зазначається у ЦК України та Законі. Можна вважати, що промислова придатність – це можливість використання об'єкта в промисловості або в іншій сфері суспільної діяльності.

Варто зауважити, що є два види патентів: патент на винахід – різновид патенту, що видається за результатами кваліфікаційної експертизи заявки, строк дії патенту становить 20 років від дати подання заявки; патент на корисну модель – видається за результатами формальної експертизи заявки, а строк дії становить 10 років від дати подання заявки.

Підсумовуючи, реєстрація промислового зразка, винаходу та корисної моделі забезпечить власнику бізнесу значні переваги, включаючи право власності на ексклюзивні права на виготовлення та продаж вказаних об'єктів. Це дозволить виключити конкурентів з ринку, а також потенційно вигідно продати або ліцензувати ексклюзивні права. Якщо промисловий зразок оригінальний і має комерційний потенціал, його реєстрація є вартісною інвестицією.

Наступними об'єктами, що заслуговують уваги є комерційні або фірмові найменування – це об'єкт, який не просто широко використовується, а без якого майже не існує підприємств.

Правова охорона на цей об'єкт закріплюється статтею 489 ЦК України та наголошує, що правова охорона може бути надана комерційному найменуванню, за умови, що таке найменування дає можливість вирізнити одного суб'єкта від іншого та не вводить в оману споживачів щодо справжньої її діяльності. Ключовим в даному випадку є «не вводить в оману споживачів». Тобто два різні та не пов'язані між собою підприємці, теоретично можуть мати однакові комерційні найменування. Другою особливістю є те, що комерційне або фірмове найменування не підлягає обов'язковій державній реєстрації, навіть якщо є частиною ТМ [14, 46].

Варто наголосити, що ЦК України не визначає суб'єктів права на комерційне найменування. Натомість ГК України закріплює, що комерційне найменування може мати суб'єкт господарювання — юридична особа або громадянин-підприємець. У зв'язку з цим, на нашу думку, необхідно внести зміни до ЦК України, та закріпити, що суб'єктами прав на комерційне або фірмове найменування можуть бути юридичні і фізичні особи — підприємці [14, 11].

Окрім того, поняття «фірмове найменування» закріплено в міжнародно-правових актах, учасницею яких є Україна, зокрема у статтях 1,

8 Паризької конвенції про охорону промислової власності (далі — Паризька конвенція). Відповідно до ст. 8 Паризької конвенції «фірмове найменування охороняється в усіх країнах-учасниць без обов'язкової реєстрації і незалежно від того, чи є воно частиною товарного знака» [8].

Таким чином є дві основні умови використання комерційного або фірмового найменування суб'єктами господарювання: 1) найменування дає можливість вирізнити одного суб'єкта від іншого; 2) не вводить в оману споживачів [39].

Майновими правами на комерційне найменування є: право на його використання; право перешкоджати іншим особам неправомірно використовувати таке найменування, в тому числі забороняти використання. Також, майнові права на комерційне або фірмове найменування можуть передаватися іншій особі лише разом з цілісним майновим комплексом особи, якій ці права належать, або його відповідною частиною. Така передача можлива лише за договором, наприклад договором франчайзингу або ліцензій [14].

Чинність майнових прав на комерційне найменування припиняється у разі ліквідації юридичної особи та з інших підстав, встановлених законом.

Поняття «використання ТМ» має чітко визначений в законодавстві України зміст: нанесення її на будь-який товар, упаковку, в якій міститься такий товар, вивіску, пов'язану з ним, етикетку, нашивку, бирку чи інший прикріплений до товару предмет, зберігання такого товару із зазначеним нанесенням ТМ з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, імпорт та експорт; застосування її під час пропонування та надання будь-якої послуги; застосування її в діловій документації чи в рекламі та в мережі Інтернет, в тому числі в доменних іменах [14, 24].

Виключне право володільця свідоцтва на ТМ забороняти іншим особам використовувати без його згоди не поширюється на: здійснення будь-якого

права, що виникло до дати подання заявки або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету; використання знака для товару, введеного під цим знаком в цивільний оборот володільцем свідоцтва чи за його згодою, за умови, що володільць свідоцтва не має підстав забороняти таке використання; використання ГЗ; некомерційне використання ТМ; добросовісне застосування ними своїх імен чи адрес [14, 64].

Водночас варто пам'ятати, що об'єктом знака для товарів або послуг в Україні не можуть бути: імена або псевдоніми осіб, які обіймали керівні посади в комуністичній партії, вищих органах влади та управління СРСР, УРСР, інших союзних або автономних радянських республік (крім випадків, пов'язаних з розвитком української науки та культури), працювали в радянських органах державної безпеки; найменування СРСР, УРСР, інших союзних радянських республік та похідні від них, назви, пов'язані з діяльністю комуністичної партії, встановленням радянської влади на території України або в окремих адміністративно-територіальних одиницях, переслідуванням учасників боротьби за незалежність України у ХХ столітті [64].

Виняток становлять, наприклад, створення об'єкта за замовленням або у зв'язку з виконанням трудового договору. Як зазначено в ч. 1 ст. 429 ЦК України, окремі особисті немайнові права на об'єкт можуть належати фізичній або юридичній особі, у якої працює особа, що створила об'єкт. Особисті немайнові права в окремих випадках можуть також належати замовникові за договором про створення об'єкта за замовленням [14].

Надання правової охорони ГЗ здійснюється відповідно до Закону України «Про правову охорону географічних зазначень» та надається на підставі їх реєстрації. Правова охорона ГЗ діє безстроково, за винятком випадків дострокового припинення дії реєстрації ГЗ, передбачених законодавством України. Обсяг правової охорони ГЗ визначається

характеристиками товару і межами географічного місця його походження, зазначеними у Реєстрі [36].

Правова охорона надається ГЗ, якщо заявлене найменування відповідає вимогам Закону і на нього не поширюються підстави для відмови в наданні правової охорони.

Незалежно від умов, передбачених Законом, назва географічного місця вважається назвою місця походження товару в разі, коли сировина для виробництва товару походить з іншого географічного місця, ніж географічне місце виробництва товару, якщо географічне місце виробництва (видобування) сировини визначене, існують спеціальні умови виробництва такої сировини та встановлено контроль за їх дотриманням. Для цілей цієї частини сировиною вважають лише живі тварини, м'ясо та молоко.

Правова охорона надається ГЗ, яке повністю або частково омонімічне із зареєстрованим в Україні ГЗ, за умови добросовісного місцевого і традиційного використання та якщо воно виключає можливість сплутування та введення в оману споживачів щодо дійсного походження товару.

Омонімічне ГЗ може бути зареєстроване за наявності під час використання відмінності між цим зазначенням та раніше зареєстрованим ГЗ без надання переваги одному із виробників товару та за умови уникнення можливості введення споживача в оману. Не реєструється таке зазначення, яке правильно вказує на географічне місце виробництва товару, але створює у споживачів помилкове уявлення про те, що товар вироблено в іншому географічному місці [56].

За своєю природою ГЗ виконує багато функцій. В першу чергу, це – розпізнавальна функція. Вона полягає у виокремленні товару, що має особливі властивості, відмінні від однорідних товарів. Сукупність властивостей товару обумовлює його унікальність серед схожих товарів іншої місцевості. Саме особливі властивості, яких набуває продукт внаслідок

поєднання цілого ряду чинників. До них відносять природні умови, які мають бути постійними та стабільними. А для отримання охоронного документа необхідно довести це відповідними компетентними органами [9].

Наступною функцією є інформаційна. Ця функція ГЗ полягає в тому, що воно містить змістовну інформацію щодо достовірності відомостей про місце виробництва, самого виробника, якісні характеристики товару, специфіку продукту тощо. Інформація, яку містить в собі ГЗ, сприяє росту популярності товару серед споживачів, місцевості його виробництва, і звичайно, попиту на такий товар, що безпосередньо впливає на прибуток суб'єкти господарювання.

Одна з найважливіших функцій, що виконує ГЗ для бізнесу – рекламна. Рекламна функція впливає на просування продукту на ринку і має сенс у разі відсутності дефіциту товарів, в такому випадку споживачі обирають з однорідних товарів різних виробників певний товар з особливими властивостями.

Варто звернути увагу ще на дві не менш важливі функції ГЗ: психологічна та стимулююча. Психологічна функція полягає в тому, що відоме споживачеві найменування місця походження товару переконує споживача, що цей товар є саме тим, що походить із певної місцевості. Стимулююча функція ГЗ – здатність привернути увагу споживача до продукту. Суб'єкти господарювання, які маркують свої продукти ГЗ, в першу чергу повинні дбати про збереження специфічних властивостей та особливих якостей свого продукту.

1.3 Способи захисту прав інтелектуальної власності суб'єктами господарювання

Право інтелектуальної власності є непорушним. Це закріплено і у Конституції України, і в кодексах і законах. Ніхто не може бути позбавлений права інтелектуальної власності чи бути обмеженим у його здійсненні [1].

Захист прав, що використовуються підприємцями полягає у сукупності заходів та дій, спрямованих на припинення порушення, визнання та відновлення прав на об'єкти інтелектуальної власності у випадку їх порушення [4].

Способів захисту прав інтелектуальної власності існує багато: переговори, звернення до відповідних державних або інших компетентних органів, суду. Таким чином існує два види захисту: неюрисдикційний – передбачає звернення до відповідного суб'єкта господарювання з проханням щодо вчинення певних дій для захисту своїх прав на об'єкт; юрисдикційний – звернення до державних органів щодо захисту порушених прав [63].

Перший вид захисту має на меті вирішення спірних питань шляхом переговорів, так званим мирним шляхом. Часто у разі застосування такого виду захисту прав використовується медіація. На сьогодні, медіація є однією з найпопулярніших форм врегулювання конфліктних ситуацій. Медіація (від лат. Mediation – посередництво) - це приватне та конфіденційне використання посередників для виходу з конфліктної ситуації. Цей спосіб дозволяє уникнути втрат часу в судових розглядах та додаткових і непередбачуваних матеріальних витрат [47].

На наш погляд, цей спосіб захисту своїх прав, вирішення спорів та врегулювання конфліктних ситуацій є актуальним. Наразі до Верховної ради

України подано проект Закону «Про медіацію» [27]. Так у проекті визначено: «медіація — добровільна, позасудова, конфіденційна, структурована процедура, під час якої сторони за допомогою медіатора (медіаторів) намагаються врегулювати конфлікт (спір) шляхом переговорів». Водночас варто звернути увагу, що в Україні вже є документ, в якому закріплено поняття медіація - Наказ Адміністрації державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України «Про затвердження Положення про надання безоплатної первинної правової допомоги в Адміністрації Державної служби спеціального зв'язку та захисту інформації України» від 04.05.2016 № 320: «медіація – це діяльність професійних посередників, які спрямовують учасників юридичного спору до компромісу і врегулювання спору самостійно самими учасниками» [17].

Наступний спосіб захисту прав – юрисдикційний. Цей спосіб захисту – передбачає звернення особи до державних органів щодо захисту порушених прав або прав, що оспорується. В свою чергу юрисдикційний спосіб захисту прав традиційно поділяють на загальний та спеціальний.

Загальною ознакою юрисдикційної форми є здійснення захисту уповноваженими юрисдикційними органами відповідно до їх компетенції та порядку діяльності. У межах цієї форми захисту особа, права і законні інтереси якої порушені, звертається до компетентних суб'єктів, що уповноважені прийняти необхідні заходи для відновлення порушеного права і припинення правопорушення. Серед цього різновиду форм захисту виокремлюють захист прав судом, органами державної виконавчої влади, місцевого самоврядування, нотаріусом, громадськими організаціями тощо [28].

Відповідно до ст. 432 ЦК України [14] кожна особа має право звернутися до суду за захистом. Суди розглядають також усі спори, пов'язані з охороною прав володільців охоронних документів, що надаються

законодавством про промислову власність: про авторство на винахід, корисну модель чи промисловий зразок; встановлення володільця охоронного документа; порушення майнових прав власника володільця охоронного документа; укладення та виконання ліцензійних договорів; право попереднього користування; винагороду винахідникам і авторам промислових зразків, а також володільцями охоронних документів; компенсації тощо.

Суд у випадках та в порядку, встановлених законом, може постановити рішення, зокрема, про: застосування негайних заходів щодо запобігання порушенню права та збереження відповідних доказів; зупинення пропуску через митний кордон України товарів, імпорт чи експорт яких здійснюється з порушенням прав; вилучення з цивільного обороту товарів, виготовлених або введених у цивільний оборот з порушенням права інтелектуальної власності; застосування разового грошового стягнення замість відшкодування збитків за неправомірне використання об'єкта; розмір стягнення визначається відповідно до закону з урахуванням вини особи та інших обставин, що мають істотне значення; опублікування в засобах масової інформації відомостей про порушення права інтелектуальної власності та зміст судового рішення щодо такого порушення [71].

При порушенні так званих «патентних» прав власник патенту має право вимагати: припинення дій, що порушують або створюють загрозу порушення його права, і відновлення становища, що існувало до порушення; стягнення завданих збитків, включаючи недоодержані доходи; відшкодування моральної шкоди; вжиття інших передбачених законодавчими актами заходів, пов'язаних із захистом прав власника патенту [42].

Вимагати поновлення порушених прав володільця охоронного документа може також особа, яка має право на використання винаходу (корисної моделі) за договором, якщо інше не передбачено цим договором.

Закони, що регулюють правовідносини щодо об'єктів патентного права, містять статті, які визначають способи захисту прав на ці об'єкти. Так, наприклад статтею встановлено наступне: «Способи захисту прав.

1. Захист прав на винахід (корисну модель) здійснюється у судовому та іншому встановленому законом порядку.

2. Юрисдикція судів поширюється на всі правовідносини, що виникають у зв'язку з застосуванням цього Закону.

Суди відповідно до їх компетенції розв'язують, зокрема, спори про: авторство на винахід (корисну модель); встановлення факту використання винаходу (корисної моделі); встановлення власника патенту; порушення прав власника патенту; укладання та виконання ліцензійних договорів; право попереднього користування; компенсації». [52]

Аналогічні норми містить стаття 27 Закону України «Про охорону прав на промислові зразки» [21]. Як зазначає І.Ф. Коваль, національні закони з промислової власності за своєю структурою максимально повно охоплюють основні аспекти набуття, здійснення, захисту, припинення прав і т.д. Проте в той же час у змістовному плані в них вкрай поверхнево, рамково відбиті правила, що мають визначати правовий механізм залучення майнових прав на об'єкти промислової власності до господарсько-виробничих відносин та особливості захисту цих прав [48].

Отже, зміст як кодифікованих, так і спеціальних нормативно-правових актів свідчить про необхідність посилення потенціалу саме господарсько-правових норм у регулюванні відносин промислової власності.

Це підтверджується тим, що саме в системі господарських судів сконцентровано абсолютну більшість справ щодо захисту прав промислової

власності, у зв'язку з чим ще на початку двохтисячних років у цій системі було запроваджено спеціалізацію суддів з розгляду справ щодо об'єктів.

З того часу десятки суддів господарських судів отримали освіту у сфері інтелектуальної власності та набули значного досвіду у розгляді цієї категорії справ.

У вирішенні спорів про захист права на винахід чи корисну модель учасники справи належними засобами доказування, в тому числі і за допомогою експертного дослідження, повинні довести: новизну, винахідницький рівень; відповідність корисної моделі критерію патентоздатності «промислова придатність»; наявність у формулі усіх ознак, які були у поданій заявці [18].

Слід зазначити, що особливо складними справами для вирішення судами є справи про визнання недійсними патентів на корисні моделі. Це пояснюється особливостями прийнятої в Україні правової концепції корисної моделі, за якою патентом на корисну модель можуть охоронятися такі ж самі технічні рішення, що й патентом на винахід. Різниця в судовому розгляді проявляється в тому, що патент на винахід можна визнати недійсним через невідповідність винаходу умові винахідницького рівня, в той час як до корисної моделі цей критерій не застосовується. Довести ж невідповідність корисної моделі умові новизни є доволі складною задачею, оскільки внесення заявником до формули корисної моделі навіть несуттєвої ознаки може сформувати сукупність ознак, що є новою. [26]

Перешкодити ж внесенню такої ознаки до формули, якщо вона є несуттєвою, заклад експертизи (Укрпатент) не може: такі дії можливі лише підчас кваліфікаційної експертизи, а вона для корисних моделей не проводиться [51].

Очевидно, що виправлення цієї ситуації можливе лише шляхом внесення до законодавства норм, що змінюють правову концепцію корисної

моделі, наприклад, звужують перелік об'єктів охорони або ж передбачають додатковий критерій патентоздатності [18].

Проблематика законодавства полягає у тому, що в Україні однакові результати можуть охоронятися як винаходи, так і як корисні моделі. Проте отримання патенту на корисну модель має більше переваг ніж отримання патенту на винахід: 1) менше часових та фінансових витрат; 2) менше вимог патентоздатності, і, як наслідок, вищий рівень охорони такого результату; 3) нижчі ризики визнання прав недійсними.

Як наслідок, співвідношення між зареєстрованими корисними моделями і винаходами в Україні непропорційно високе на користь корисних моделей, у порівнянні з країнам з інноваційною економікою і які мають розвиненішу систему охорони інтелектуальної власності. Велика частка патентів, які видаються без проведення кваліфікаційної експертизи (патенти на корисні моделі) та відсутність процедур «post-grant opposition» призводить до високого рівня зловживань правами, що фактично означає зниження рівня охорони інтелектуальної власності для добросовісних власників прав» [57].

Ці проблеми вирішилися прийняттям наступних положень: об'єктом корисної моделі є пристрій; умови надання правової охорони – промислова придатність, новизна; формальна експертиза заявки на корисну модель для видачі патенту; строк чинності майнових прав 10 років; встановлюється адміністративна процедура визнання недійсними прав власності на корисну модель; встановлюється обов'язок патентного відомства за заявою будь якої особи надати протягом 6 місяців офіційний звіт про пошук за поданою заявкою.

Щодо промислових зразків, то аналогічний вплив на якість охорони та захисту прав на ці об'єкти. Основними перевагами є введення додаткового критерію патентоздатності, а також можливість визнання прав недійсними в адміністративному порядку [21].

Кримінально-правовий спосіб захисту прав на об'єкти патентного права регулюється статтею 177 Кримінального кодексу України. Статтею встановлено види правопорушень та санкції, що застосовуються до винних осіб [12].

Загалом можна констатувати, що діюча в Україні система захисту прав на об'єкти промислової власності є достатньо ефективною, але з розвитком технічного прогресу та інформаційного суспільства потребує постійного вдосконалення, яке можливе лише за умови чіткої взаємодії законодавчої, виконавчої та судової влади, а також створення повноцінного патентного відомства, наділеного необхідними владними повноваженнями. Разом з тим, як свідчить практика багатьох країн, безумовно позитивний ефект у розвитку системи захисту прав має принести створення спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності, основною перевагою якого буде укомплектування суддівського корпусу підготовленими фахівцями, що мають відповідну освіту та досвід розгляду справ у цій сфері [41].

Спеціальним органом щодо захисту порушених прав на об'єкт є Антимонопольний комітет України (далі – АМКУ). Наступним досудовим кроком для захисту прав інтелектуальної власності є право на звернення до АМКУ. Заявник у такому випадку може вимагати визнати факт недобросовісної конкуренції та припинення такої діяльності, накладення штрафів та конфіскація товарів з неправомірним використанням позначенням і копій виробів іншого підприємця. АМКУ може визнавати певні дії правопорушника неправомірними [32].

Особа права, якої були порушені також має право звернутися до суду з позовом про відшкодування збитків. Тобто законодавство встановлює різні способи захисту своїх прав в сфері інтелектуальної власності. Також, необхідно пам'ятати про особливості розгляду заяв АМКУ, оскільки він в праві розглядати справи, що є ширшими за вимоги заявника, а суд не може

виходити за межі позовних вимог, та розглядає справу тільки між позивачем та відповідачем.

Відносини інтелектуальної власності у господарюванні є важливими для формування інтеграційної та інноваційної сфери економіки України.

Після суттєвої трансформації системи законодавства про інтелектуальну власність кодифікація положень права про інтелектуальну власність відбулася у главі 16 Господарського кодексу України «Використання в господарській діяльності прав інтелектуальної власності». Поділ правових норм, що регулюють інтелектуальні відносини відбувся через інноваційні процеси спеціалізації, які відбулися через ускладнення соціальних зв'язків у сфері створення та залучення інтелектуальних об'єктів у господарський обіг. Проте, варто взяти до уваги і зміни у законодавстві 2020 року. Ці зміни у спеціальних законах у сфері інтелектуальної власності були вкрай важливими та необхідними.

Слід зазначити, що абсолютна більшість розвинених країн – лідерів світової економіки давно і назавжди зрозуміли значення патентної системи для економічного, інтелектуального та технічного зростання суспільства. Саме цим можна пояснити прагнення цих країн до безперервного удосконалення законодавства про промислову власність, що проявляється у стійкому взаємозв'язку власне технічного прогресу та розвитку інформаційного суспільства з одного боку, та оперативного реагування на нові виклики з боку законодавчої та виконавчої влади, – з іншого боку. Тобто, законодавство у сфері промислової власності змінюється синхронно з розвитком суспільства, забезпечуючи тим самим нову правову основу для подальшого технологічного поступу.

РОЗДІЛ 2

ПРАКТИКА ВИКОРИСТАННЯ СУБ'ЄКТАМИ

ГОСПОДАРЮВАННЯ

ОКРЕМИХ ОБ'ЄКТІВ ІНТЕЛЕКТУАЛЬНОЇ ВЛАСНОСТІ

2.1. Особливості використання винаходу, корисної моделі та промислового зразка у господарській діяльності

Саме так звана «промислова революція» кінця 18 початку 17 століття представила людству велику кількість нових винаходів, які назавжди змінять світ. Це був час, уособлений широкомасштабним впровадженням машинобудування, перетворенням міст та значним технологічним розвитком у багатьох сферах. Багато сучасних механізмів беруть свій початок саме з цього періоду [54].

Промисловий зразок відіграє велику роль в успішному продажі найрізноманітнішої продукції, допомагаючи визначити імідж компанії. Захист промислового зразка забезпечує ексклюзивність у його використанні та є ключовим елементом маркетингової стратегії компанії.

Захищений зразок може також забезпечити додаткове джерело доходу для компанії шляхом надання ліцензій іншим особам, за певну плату, прав на їх використання або шляхом продажу зареєстрованого права на промисловий зразок.

Відповідно до законодавства України право інтелектуальної власності на такі об'єкти, як винахід, корисну модель, промисловий зразок засвідчується патентом України. Проте, варто звернути увагу, що відповідно до внесених змін у 2020 році до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», поняття «патент» відсутнє, його замінено на поняття «свідоцтво - свідоцтво про державну реєстрацію промислового зразка» [21].

На нашу думку, законодавець повинен зробити відповідні зміни до ГК України. Далі ст. 156 ГК України зазначає, що у разі якщо підприємство є роботодавцем для винахідника або автора об'єктів, то їх відносини та права на одержання охоронних документів регулюються ЦК України та спеціальними законами [11].

Важливо зазначити, що володілець охоронного документа може передавати свої права щодо використання винаходу, корисної моделі чи промислового зразка як вклад у статутний капітал підприємства [73].

Однією із умов створення юридичних осіб є наявність у них статутного капіталу. Статутний капітал може створюватися як за рахунок грошей, цінних паперів, інших речей, так майнових і інших відчужуваних прав, тобто тих які мають грошову оцінку. Так, майнові права на рівні з фінансовими та матеріальними ресурсами можуть бути внеском при формуванні статутного капіталу [59].

І.В. Кривошеїна зазначає, що на законодавчому рівні практично відсутній механізм реалізації права на внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу [53].

Водночас, різні об'єкти мають різні особливості правової охорони, які необхідно враховувати під час вибору об'єктів, майнові права на які будуть внесені до статутного капіталу.

Однією з таких особливостей є той факт, що патент на корисну модель і свідоцтво на промисловий зразок можуть визнаватися недійсними, що може бути пов'язано з їх невідповідністю умовам патентоздатності. Так, підприємці повинні брати до уваги ризику пі час формування свого статутного капіталу [53].

Зазначені у ГК України правомочності щодо об'єктів промислової власності, зокрема використання винаходу, корисної моделі та промислового зразка не розподілені між цими об'єктами. Проте усі ці правомочності не

можуть бути притаманними кожному із зазначених об'єктів. Наведемо приклад щодо такого виду об'єкту як *спосіб*, цей об'єкт притаманний лише винаходу і корисної моделі [18, 21]. Саме тому зазначені правомочності щодо способу, продукту виготовленого безпосередньо способом, не може поширюватися на промислові зразки [11].

Також, об'єктом винаходу і корисної моделі є «процес» у будь-якій сфері технології, під яким, як правило, розуміється «спосіб», а також «нове застосування відомого продукту чи процесу» [14]. Доречно звернути увагу і на те, що згідно з Законом України «Про охорону прав на промислові зразки» під терміном «продукт» стосовно промислового зразка розуміється промисловий виріб стійкої форми [21].

На нашу думку законодавець має привести понятійний апарат кодексів і закону у відповідність одне одному.

Важливим є і те, що до об'єктів права інтелектуальної власності застосовують право попереднього користування, оскільки не завжди у автора або винахідника є можливість тримати в секреті до моменту реєстрації свій винахід, корисну модель або промисловий зразок.

Зміст права попереднього користування як права особи викладено у ЦК України. Згідно з нею будь-яка особа, яка до дати подання заявки на об'єкт або до дати пріоритету заявки, в інтересах своєї діяльності добросовісно використала об'єкт в Україні або здійснила підготовку, має право на безоплатне продовження такого користування. Це право може передаватися або переходити до іншої особи тільки разом із компанією, в рамках договору франчайзингу [14].

На практиці часто виникають питання щодо того, який зміст мають терміни «добросовісне використання» та «таке використання». Винахід, корисна модель та промисловий зразок використовуються, як правило, під час здійснення господарювання на засадах конкуренції. Отже, добросовісним

використанням права попереднього користування це будь-яка з дій, зазначених у частині 3 статті 156 ГК України [11], виконувана до дати подання заявки на об'єкт промислової власності або до дати пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності, якщо ця дія не підпадає під ознаки недобросовісної конкуренції, не суперечить загальноприйнятим правилам, торговим та іншим чесним звичаям у професійної діяльності [61].

Розглянемо декілька прикладів з Єдиного державного реєстру судових рішень, який місти чимало рішень господарських судів щодо вище перерахованих можливих предметів позовних заяв [43].

На нашу думку цікавою є справа розглянута у 2021 році за позовом ТОВ «ЄПК Україна» до ТОВ «Українське конструкторсько-технологічне бюро підшипникової промисловості», Міністерства розвитку економіки, торгівлі та сільського господарства України, ДП «Український інститут інтелектуальної власності» про визнання патенту України № НОМЕР_1 від 10.08.2011 на винахід недійсним [64].

Звертаючись до суду ТОВ «ЄПК Україна» зазначає, що ТОВ «Українське конструкторсько-технологічне бюро підшипникової промисловості» належать майнові права на винахід, що засвідчується Патентом № 1 від 10.08.2011. Про існування цього патенту позивач дізнався після укладання договору поставки з компанією та маючи намір здійснювати імпорт з Республіки Казахстан певних товарів. Під час розгляду цієї справи було проведено декілька судових експертиз у сфері інтелектуальної власності. Висновки експертів були протилежними.

Розглянувши всі матеріали справи, суд дійшов висновку у задоволенні позову відмовити. Вмотивовано вказано у тексті судового рішення, що доводи позивача про державну реєстрацію оспорюваного патенту та вказівка позивачем на отримання патенту відповідачем здійснено з порушенням законодавства України не підтверджуються наявними у справі доказами.

Особливість цієї справи полягає у тому, що відповідач ТОВ «Українське конструкторсько-технологічне бюро підшипникової промисловості», якому належать права інтелектуальної власності за патентом не використовував у своїй господарській діяльності. З огляду на зміст судового рішення позивачем було обрано не вірну стратегію. Було б доречним подати на реєстрація в Україні патент компанії з Республіки Казахстан та отримати на території нашої держави відповідну правову охорону.

Наступним цікавим прикладом є справа за позовом ТОВ «Ласунка» до ТОВ «Максхолд» про визнання дій ТОВ «Максхолд» з виробництва та введення в цивільний оборот продукції - виробу (морозива) порушенням прав інтелектуальної власності особа 1 на патенти України № Н 1 та № Н 2 на промислові зразки, які використовує у своїй діяльності ТОВ «Ласунка»; визнання дій ТОВ «Максхолд» щодо реалізації (продажу) продукції – виробу (морозива) порушенням прав власності особа 1 на патенти України № Н 1 та № Н 2 на промислові зразки, які використовує у своїй діяльності ТОВ «Ласунка»; заборону ТОВ «Максхолд» здійснювати виробництво, реалізацію та введення в цивільний обіг будь-яким способом продукції - виробів (морозива), які порушують права власності особа 1 на патенти України № Н 1 та № Н 2 на промислові зразки, які використовує у своїй діяльності ТОВ «Ласунка».

Цілком зрозуміло, що позовні вимоги обґрунтовані неправомірним використанням ТОВ «Максхолд» у своєму виробі (морозиві) промислових зразків, право на використання, яких надано на підставі ліцензії позивачу, під час виготовлення.

Під час розгляду справи судом було призначено та проведено судову експертизу у сфері права інтелектуальної власності, у висновках якої зазначено, що відповідач у своїй продукції використовує всю сукупність

суттєвих ознак промислового зразка за патентом України, власником якого є ліцензіар ТОВ «Ласунка». А от суд дійшов зовсім протилежного висновку, відмовив у задоволенні позову [65] зазначаючи, що висновок судової експертизи ґрунтується на дослідженні копій патентів України на промислові зразки та зразків упаковки морозива відповідача, фотознімків товарів, а не продукту.

З такою позицією суду погодитись не можливо, оскільки мова у позові йде саме про використання відповідачем у своїй господарській діяльності (виготовлення продукції) саме використовуючи «чужий» промисловий зразок, належним чином зареєстрований відповідно до законодавства.

2.2. Правова охорона та захист торговельної марки та комерційного найменування суб'єктами господарювання

Реєстрація ТМ, тобто назви компанії є важливим кроком для підприємств, які хочуть, щоб назва залишалася єдиною у своєму роді. Саме реєстрація ТМ допомагає захистити її від крадіжки чи зловживання у міру зростання бізнесу.

Поняття «ТМ» у сучасному значенні виникло лише у ХІХ столітті разом з прийняттям Паризької конвенції [8]. Але вирізнення, маркування свого товару серед інших виробників різними способами нанесення спеціальних позначень має давню історію. У давнину позначення використовувалися як зазначення походження, або приналежності виробу тому чи іншому підприємцю.

Сьогодні, як і декілька тисяч років назад, для пересічного споживача ТМ — це своєрідна візитна картка, символ певного виробника, бренд тощо, певне позначення, яким виробник чи особа, яка надає послуги, позначає (маркує) свою продукцію чи послуги з метою вирізнити їх від продукції і

робіт або послуг такого самого виду, що виробляються або надаються іншими виробниками чи особами, які надають послуги чи виконують певну роботу [71].

Варто зауважити, що у світі існує чотири основні групи ТМ: товарні знаки – використовуються для підприємств, які займаються лише товарами; знаки обслуговування – використовуються для підприємств, які займаються послугами; колективні знаки – використовуються учасниками колективу для позначення та вирізнення продуктів та послуг; сертифікаційні знаки – для позначення покупцям, що певні товари чи послуги відповідають певним стандартам. Сучасне законодавство України, зокрема ГК України у статті 157 визначає ряд правомочностей щодо використання ТМ [11].

Право власності на ТМ засвідчується свідоцтвом. Використанням ТМ у сфері господарської діяльності визнається застосування її на товарах та/або під час надання послуг, для яких вона зареєстрована, на вивісках, у рекламі, на бланках, рахунках, під час показу експонатів на виставках і ярмарках, у проспектах, та в іншій документації, пов'язаній з впровадженням зазначених товарів і послуг у господарський обіг.

Суб'єкт права на ТМ мають право ставити попереджувальне маркування. Таке маркування вказує всім учасниками ринку, що ТМ зареєстрована в Україні.

Також суб'єкти права на ТМ, які здійснюють посередницьку діяльність, можуть на підставі договору з виробником товару (послуг) використовувати одразу обидві.

Поняття ТМ дане у статті 492 ЦК України. Згідно з ним ТМ може бути будь-яке позначення або будь-яка комбінація позначень, які придатні для вирізнення продукції або робіт, послуг, що виробляються або надаються однією особою, від продукції або робіт, послуг, що виробляються або надаються іншими особами. Такими позначеннями можуть бути: слова,

літери, цифри, зображувальні елементи, комбінації кольорів [14]. Це поняття не пов'язує статус позначення як ТМ з тим, чи є свідоцтво чи ні, що співпадає з поняттям ТМ, встановленим статтею 15 Угоди про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності [10]. Воно також відповідає статті 6 bis Паризької конвенції про охорону промислової власності [8], якою встановлено спеціальний режим правової охорони добре відомої ТМ.

Норма статті наводить перелік об'єктів, застосування ТМ щодо яких визнається фактом використання ТМ. Поряд з таким використанням ТМ є дії щодо впровадження у обіг продукції з застосованою на ньому ТМ. Зокрема, відповідно до статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» такими діями є зберігання товару із нанесенням на ньому ТМ з метою пропонування для продажу, пропонування його для продажу, продаж, його імпорт та експорт [19].

У цей пункт Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» була імплементована норма підпункту 2 пункту «С» статті 5 Паризької конвенції, згідно з якою торговельна марка визнається використаною у разі застосування її у формі, що відрізняється від зареєстрованої марки лише окремими елементами, якщо це не змінює в цілому відмітності марки, тобто вводить в оману покупця [8].

Виключним правом володільця свідоцтва на ТМ є заборона іншим особам використовувати без його дозволу таку ТМ. Разом з тим володілець свідоцтва не має права забороняти використання ТМ, у разі якщо використання відповідно до закону може здійснюватися іншими особами без його дозволу. Така ситуація передбачена статтею 500 ЦК України: будь-яка особа, яка до дати подання заявки на ТМ або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки в інтересах своєї діяльності добросовісно використала ТМ в Україні або здійснила значну і серйозну підготовку для такого використання, має право на безоплатне продовження такого

використання або використання, яке передбачалося зазначеною підготовкою (право попереднього користувача) [14].

На підставі пункту 6 статті 16 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» виключне право володільця свідоцтва забороняти іншим особам використовувати без його згоди зареєстрований знак не поширюється також на: здійснення будь-якого права, що виникло до дати подання заявки або, якщо було заявлено пріоритет, до дати пріоритету заявки; використання ТМ для товару, введеного під цим знаком в обіг володільцем свідоцтва чи за його згодою, за умови, що володільець свідоцтва не має вагомих підстав забороняти таке використання у зв'язку з подальшим його продажем, зокрема у разі зміни або погіршення стану товару після введення його в оборот [19].

Норми щодо попереджувального маркування містяться в законодавстві різних держав. Наприклад, суб'єкт прав на ТМ для привернення уваги до ТМ, попередження потенційних порушень може проставляти поряд з нею попереджувальне маркування у вигляді латинської літери «R» у колі ® або словесного позначення «ТМ» чи «зареєстрована торговельна марка». Як впливає, зокрема, зі статті 5D Паризької конвенції про охорону промислової власності, нанесення такого позначення є правом, а не обов'язком суб'єкта прав на відповідну ТМ [8].

Підприсмець позначає товар (послугу) лише своєю ТМ. Проте є випадки коли для кращого просування товару (послуги) на ринку доцільно застосовувати ТМ виробника разом з ТМ посередника чи замість марки виробника марку посередника.

ГК України не встановлює умов, підстав та порядку передання права на ТМ до статутного фонду підприємства, ці питання врегульовані іншим законом. Так, за статтею 427 ЦК України визначається ряд умов, підстав та порядок передання права на ТМ. Ці права можуть бути передані повністю

або частково на умовах договору, що укладається між суб'єктами господарювання. Деякі істотні умови укладання такого договору та здійснення пов'язаної з ним державної реєстрації встановлені главою 75 ЦК України. Подальша співпраця та врегулювання відносин здійснюється у відповідності законам України та міжнародними договорами. Наприклад, згідно з Законом України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» таке передання не допускається, якщо воно може стати причиною введення в оману споживача щодо товару і послуги або щодо особи, яка виготовляє певну продукцію чи надає послугу [14, 19].

Не рідко, ціна за використання ТМ коштує дорого, оскільки вартість таких прав є істотною частиною вартості майна і майнових прав підприємця, особливо якщо ця ТМ є добре відомою. У зв'язку з цим вимога норми закону щодо оцінки права на ТМ збанкрутілого суб'єкта господарювання разом з іншим його майном є необхідною. Варто звернути увагу, що оцінка права на ТМ має проводитись особами професійної оціночної діяльності, що мають відповідні сертифікати. Так, відповідно до Закону України «Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні» [22] та виданих на його підставі відповідних нормативно-правових актів з оцінки майна.

Закон не виключає можливості реєстрація ТМ, право на яку належить кільком особам. Право на ТМ може належати кільком особам. У розумінні ГК України це можуть бути підприємства, що утворили об'єднання з метою координації їх виробничої або наукової, чи іншої діяльності для вирішення спільних завдань. У цьому разі ТМ вважається ТМ об'єднання підприємств. Види та організаційно-правові форми таких об'єднань підприємств визначені статтями 119 і 120 ГК України [11].

У міжнародному праві такі ТМ називають відповідно колективними або кількох володільців. Так, згідно зі статтею 7 bis Паризької конвенції про

охорону промислової власності [8] Україна зобов'язалася приймати заявки на реєстрацію та охороняти колективні марки, що належать об'єднанням, існування яких не суперечить закону країни походження, навіть якщо ці об'єднання не є власниками підприємства.

Хоча Україна має право самостійно визначати особливі умови охорони колективної марки, але відмовити в охороні таких марок не може. Відповідно до правила 8 Загальної інструкції до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків [5] і Протоколу до цієї угоди [7] володільцями міжнародної реєстрації знака можуть бути декілька заявників. Саме тому у ГК України передбачено порядок реєстрації ТМ, яка належить кільком особам.

Відповідно до оновленого Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» порядок реєстрації ТМ є однаковою незалежно від кількості заявників. Також Законом встановлено, що взаємовідносини під час використання ТМ, право на яку належить кільком особам, визначаються угодою між ним, а у разі її відсутності кожен власник свідоцтва може використовувати ТМ на свій розсуд. Водночас є обмеження щодо видачі дозволу (ліцензії) на використання ТМ, та передачу права власності на неї іншій особі без згоди всіх інших власників [11, 19].

Комерційне найменування, як і інші засоби індивідуалізації існували до прийняття ГК та ЦК України, хоча відносини щодо комерційного найменування не були врегульовані національним законодавством, але існували лише деякі норми щодо фірмового найменування суб'єкта господарської діяльності. При цьому поняття «фірмове найменування» не було визначено, не були встановлені і вимоги.

Із викладеного вище та визначення поняття «комерційне найменування» випливає, що сферою застосування цього об'єкта права є комерційні відносини суб'єктів господарювання, якими можуть бути як юридичні особи, так і фізичні особи-підприємці. ГК та ЦК України не

встановлюють вимог до структури та змісту комерційного найменування. Разом з тим стаття 489 ЦК України визначає умови надання правової охорони комерційному найменуванню: воно повинно давати можливість вирізнити одну особу з-поміж інших, не вводити в оману споживачів щодо справжньої її діяльності. Таким чином, комерційне найменування — це найменування, яке дає можливість ідентифікувати суб'єкта господарювання під час здійснення ним комерційної діяльності.

Стаття 8 Паризької конвенції встановлює, що комерційне найменування охороняється без обов'язкової реєстрації, але не встановлює режим такої охорони. Отже, кожна держава – учасниця конвенції, має право визначити режим охорони самостійно. [8] Частина друга статті надає право суб'єктові господарювання подати своє комерційне найменування для внесення його до реєстру у встановленому законом порядку. При цьому не виключається, що різні підприємці можуть мати однакове комерційне найменування. За умови внесення цього комерційного найменування різними суб'єктами до реєстру пріоритетне право захисту серед них має суб'єкт, комерційне найменування якого включено до реєстру раніше.

Якщо суб'єкт використовує у діяльності своє повне найменування як юридичної особи, то воно водночас є його повним комерційним найменуванням. Найменування юридичної особи містить інформацію про її організаційно-правову форму та характер її діяльності. Зазвичай найменування достатньо довге, а тому не практичне для використання в повсякчас. Це спричинило появу та широке застосування скорочених комерційних найменувань, але у будь-якому разі найменування підлягає правовій охороні.

Суб'єкти господарювання використовують комерційні найменування не лише для своєї індивідуалізації, але і для відрізнення своєї продукції від інших. Для досягнення цієї мети зазвичай недостатньо вказівки дрібним

шрифтом де-небудь на етикетці чи упаковці на суб'єкта господарювання, як того вимагають правила маркування. Тому на практиці реєстрація скороченого комерційного найменування як ТМ або внесення його до цієї марки відмітним елементом. Як правило, обсяг правової охорони ТМ щодо певних товарів і послуг визначається її зображенням. Про це, зокрема, вказується в пункті 4 статті 5 Закону України «Про охорону прав на знаки для товарів і послуг» [19]. Тобто правова охорона надається цілісній ТМ, а не її окремим елементам. Комерційне найменування, як виняток з цього загального правила, охороняється незалежно від того, є чи не є воно частиною ТМ. Тим самим у ГК України імплементована відповідна норма статті 8 Паризької конвенції [8].

Наведені вище обставини призводять до виникнення колізій між комерційними найменуваннями і ТМ. Якщо комерційне найменування використовується як ТМ, то наслідок колізії його зі схожою ТМ визначають загальні норми пріоритету та захисту споживачів від омани. Навіть якщо учасник ринку використовує стосовно своїх товарів і послуг власне комерційне найменування таким як воно є, тобто не як ТМ, за загальним правилом вважається, що в цьому разі право на раніше зареєстровану (пріоритетну) ТМ порушується, якщо використання комерційного найменування може ввести в оману щодо походження товарів чи послуг. І навпаки, використання ТМ може подібним чином порушити право на пріоритетне (зареєстроване чи незареєстроване) комерційне найменування.

Підставою для захисту права на комерційного найменування є неправомірне його використання. На вимогу власника комерційного найменування правопорушник зобов'язаний припинити таке використання і відшкодувати завдані цим збитки. Поняття збитків, їх склад, а також розмір, умови та порядок їх відшкодування встановлені главою 25 ГК України [11]. Захист права суб'єкта господарювання на комерційне найменування може

здійснюватись також іншим способом, передбаченим статтею 20 ГК України [11] та іншим законом.

Враховуючи вище наведе та нематеріальну форму вкладу, у процесі його правового оформлення виникає чимало питань практичного характеру, які згодом можуть призвести до суперечок та навіть судових спорів між учасниками товариства. Наприклад, учасники можуть штучно завищувати або фактично занижувати грошову оцінку майнових прав на інтелектуальну власність при внесенні їх до статутного капіталу чи при відчуженні третій особі. На підтвердження описаного вище розглянемо випадок, висвітлений у постанові Великої Палати Верховного Суду від 08.06.2021 р. у справі № 906/1336/19 [60].

У цій справі позивач звернувся до господарського суду з позовом до ТОВ «Юридична особа 1» та ТОВ «Юридична особа 2» про визнання недійсними договору про передачу (відчуження) виключних майнових прав на знак для товарів і послуг, укладеного між відповідачами, та рішення загальних зборів учасників відповідача 1, яким попередньо погоджено таке відчуження.

Свої позовні вимоги позивач обґрунтовував, крім іншого, тим, що у вересні 2012 р. він та ще двоє громадян заснували ТОВ «Юридична особа 1». Згідно її статуту, позивач та Особа 2 передали до статутного капіталу вказаного товариства майнові права на знак для товарів і послуг. На виконання рішення загальних зборів учасників, участі в яких позивач не брав, щодо відчуження належних ТОВ «Юридична особа 1» прав інтелектуальної власності укладено договір, за умовами якого ТОВ «Юридична особа 1» передало ТОВ «Юридична особа 2» за ціною 40 тис. грн виключні майнові права на знак для товарів і послуг. При цьому позивач вважав, що вартість таких прав є набагато більшою.

У вказаній справі суд відмовив у позовних вимогах у повному обсязі, мотивуючи таке рішення тим, що позивач на момент звернення до суду і ухвалення рішення вже не був носієм корпоративних прав товариства. Проте у справі мова йде саме про невірну оцінку торговельної марки. Нажаль, позивач не надав суду вичерпних доказів та належної оцінки торговельної марки.

Як вбачається із розглянутої справи ТМ може бути об'єктом судового розгляду. Так, у разі якщо учасник товариства, який має певні майнові права у статутному капіталі бажає вийти з його складу, проходить через процедуру передбачену ст. 24 Закону України «Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю». Проаналізувавши її, слід коротко виокремити наступне:

- 1) вартість частки учасника визначається, виходячи з ринкової вартості сукупності всіх часток учасників товариства пропорційно до розміру частки такого учасника;
- 2) за погодженням учасника, який вийшов, та товариства зобов'язання зі сплати грошових коштів може бути замінене зобов'язанням з передачі іншого майна;
- 3) товариство виплачує учаснику, який вийшов з товариства, вартість його частки або передає майно лише пропорційно до розміру оплаченої частини частки такого учасника;
- 4) статутом товариства можуть бути передбачені інші строк, порядок, розмір та спосіб проведення розрахунків з учасником, що виходить з товариства, а також порядок вибору суб'єкта оціночної діяльності [25].

Таким чином, ТМ відповідно до закону може бути оцінена та внесена до статутного капіталу. З вказаної вище норми слідує, що особа, яка зробила внесок до статутного капіталу у вигляді майнових прав, наприклад ТМ, при виході з товариства отримує свою частку у грошовій формі, а не у тій формі,

в якій робила внесок. Передача майнових прав учаснику при виході з товариства можлива лише за домовленості між ними.

Тамаров І. зробив цікавий огляд декількох справ[67]. Цікавим є те, що у справі було одразу два об'єкти: промисловий зразок і ТМ. Отже, власник ТМ «Каченята Кря-Кря» виявив у магазині вироблені відповідачем товари зі своїм знаком. Відповідач стверджував, що використовує не ТМ, натомість законно використовує патент на промисловий зразок: етикетку з малюнком і словами «Каченя Кря Кря».

Як правило, в таких ситуаціях особа на місці позивача спочатку подає позов про визнання патенту недійсним, а потім — про заборону використання ТМ; можна об'єднати ці вимоги, але не всі допускають їх спільний розгляд. Майже ніхто не наважується просто заборонити використання ТМ не скасовуючи патент.

У справі суд в рішенні заборонив використовувати позначення, схоже зі знаком і зобов'язав усунути його з товару та вилучити товар з цивільного обороту, незважаючи на чинний промисловий зразок.

Відповідач вважав, що позивач мав дізнатись про порушення з моменту виготовлення та продажу товарів із зазначеною ТМ. Суд вказав, що відсутні докази існування об'єктивних та неминучих обставин, за яких позивач мав реальну можливість дізнатись про порушення прав на знак. Сама імовірність можливості отримання позивачем такої інформації не свідчить про реальну можливість дізнатись про порушення.

Суд погодився, що позивач дізнався про існування на ринку товарів відповідача при купівлі такої продукції. Порушення прав позивача на ТМ шляхом відтворення схожого позначення на етикетці та продаж товару є триваючим порушенням, а отже позовна давність має обчислюватись по кожному епізоду порушення окремо. Продавець має припинити порушення незалежно від вини.

Дійсно, вимога припинити продаж контрафактних товарів має бути задоволена незалежно від того чи знав продавець про незаконність нанесення ТМ. Однак стягнення збитків вимагає доведення тої чи іншої форми вини продавця. Водночас, ліцензія не звільняє від порушення прав третіх осіб.

Відповідач зазначив, що використовує промисловий зразок «Етикетка «Каченя КРЯ КРЯ» на підставі ліцензійного договору. Згідно його умов власник патенту зобов'язався самостійно врегулювати пред'явлені ліцензіату претензії або позови з приводу порушення ним прав третіх осіб у зв'язку з використанням ліцензії. Виробник вважає, що саме власник патенту має бути відповідачем.

Суд вказав, що спір не обумовлено обставинами використання патенту згідно ліцензійного договору, тому вищенаведена умова ліцензійного договору не свідчить про звільнення ліцензіата від відповідальності перед іншими особами щодо використання патенту.

Справа про каченят вчить, що договірні зобов'язання мають певні межі. Обсяг охорони промислового зразка не може захищати від порушення словесних ТМ.

Загрія Н. зазначає про ще один спосіб захисту прав на ТМ, так звані спеціальні способи. Серед таких способів відзначимо визнання знака добре відомим [44].

В такому випадку необхідно звернутися до положень «Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності» [28]. Фактичні дані, які підтверджують добру відомість ТМ, щодо яких він використовується, повинні бути представлені відомостями, що містяться у відповідних документах.

2.3 Використання суб'єктами господарювання географічного зазначення.

ГЗ ідентифікує товар за ознакою місця його походження (виробництва). ТМ, навпаки, ідентифікує товар або послугу за ознакою компанії-виробника.

ТМ часто складається з вигаданого або довільно обраного позначення. Назва, що використовується даним ГЗ, навпаки, зазвичай зумовлюється назвою географічного району.

Нарешті, товарний знак може бути презданий або переданий по ліцензії будь-якій особі в будь-якому місці світу, так як він прив'язаний до компанії, а не до якогось місця. ГЗ, навпаки, може бути використаний будь-якою особою, яка виготовляє товар у певному місці і відповідно до визначених стандартів, але в силу його прив'язки до місця походження воно не може бути передано за ліцензією особі, яка провадить товари поза певного місця і не належить до групи уповноважених виробників [70].

У далекому 2014 році Україною була ратифікована Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії та їхніми державами-членами, з іншої сторони (далі - Угода про асоціацію) [9].

Серед багатьох питань, Угода про асоціацію регулювалось питання визнання та охорони ГЗ, які походять з територій України та ЄС, та навпаки. Угодою встановлені окремі стандарти, які доповнюють та уточнюють права і зобов'язання сторін згідно з Угодою про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності (ТРИПС) та іншими міжнародними договорами у сфері інтелектуальної власності (зокрема, щодо ГЗ) [10].

Поняття «географічне зазначення» свого часу було новелою для законодавства України. Джерелом цього поняття як категорії міжнародного права є ТРИПС [68], прийнята Світовою організацією торгівлі. Відповідно до

статті 22 цієї Угоди ГЗ - це зазначення, що вказує на походження товару з території певної держави або регіону чи місцевості на цій території, коли якість, репутація чи інша характеристика товару, по суті, зумовлені цим географічним походженням. Право на використання ГЗ виникає після його державної реєстрації, яка здійснюється в установленому законом порядку. Воно належить усім суб'єктам господарювання, які на обмеженій цією реєстрацією території виробляють товари (надають послуги), щодо яких здійснено реєстрацію. Використання ГЗ іншими суб'єктами неприпустиме, оскільки в протилежному випадку споживачі будуть введені в оману, вважаючи, що купують істинний товар з особливими якостями і властивостями, в той час як фактично це буде імітація, що не має ніякої цінності. При цьому законним виробникам будуть завдані збитки, викликані відчуженням від них цінного бізнесу та пониженням репутації їх продукції [35].

Використанням ГЗ є дії з господарського обігу товару із застосуванням на ньому ГЗ, зокрема зберігання такого товару з метою пропонування його для продажу, пропонування для продажу, продаж, імпорт (ввезення) та експорт (вивезення).

Нерідко суб'єкти господарювання задля кращого просування свого товару на ринку використовують поряд з ГЗ товару виробника й ТМ суб'єкта господарювання, який здійснює посередницьку діяльність.

Так, наприклад виноробство глибоко вкорінене в історії, культурі та економіці Грузії. Вважається, що перші у світі вирощені виноградні лози виникли саме у родючих долинах країни близько 8000 років тому. Відомий французький мандрівник XVII століття Жан Шарден писав, що жодна інша країна не була такою багатою різноманітністю та якістю свого вина. Тому не дивно, що виробництво вина є дуже важливим для економіки Грузії. Багато домогосподарств залежать від отриманих від них доходів, і оскільки значна

частина вин Грузії виходить на закордонні ринки, це ключовий заробіток експорту. Сильна конкуренція з боку виробників інших країн-виробників вина та необхідність розширення доступу до ринків стимулюють зусилля з модернізації та вдосконалення галузі [74].

За сімдесят кілометрів на північний схід від Пекіна розташований район Пінггу, який вважається найбільшою фермою персиків у світі. З площею вирощування понад 6000 гектарів та річним випуском 270 мільйонів кілограмів понад 200 сортів персиків у чотирьох основних категоріях у 2009 році, перикові плантації в Пінггу розкинулися настільки далеко, наскільки видно око.

Станом на 2010 рік Китай є найбільшим виробником персиків у світі з річним випуском понад вісім мільйонів метричних тонн. У поєднанні з багаторічною історією майстерного вирощування Китаю та унікальними географічними характеристиками, за якими ростуть персики Пінггу, вони стали одним з найпопулярніших видів персиків у світі. Забезпечуючи працевлаштування більш ніж 150 000 людей, персики Пінггу також є важливим джерелом економічного зростання для населення регіону [75].

ГК України встановлює, що умови правової охорони ГЗ визначаються лише законом [11]. Таким законом є ЦК України, глава 45 якого містить умови набуття права на ГЗ, визначає суб'єктів цього права, його зміст та строк чинності [14]. Іншим законом є Закон України «Про правову охорону географічних зазначень» [23].

У раз використання товару, коли він є предметом імпорту чи експорт, назва країни виконує функцію об'єкта правової охорони, що має узагальнену назву «зазначення походження» згідно із статтею 1 Паризької конвенції про охорону промислової власності [8]. Інформація про країну походження виробу дає можливість пересічному громадянину мати більш повне уявлення про якість виробу. Крім того, вона застосовується для вжиття тарифних і

нетарифних заходів регулювання ввезення товару на митну територію України та вивезення товару з цієї території, а також забезпечення обліку товарів у статистиці зовнішньої торгівлі.

Визначення країни походження товару здійснюється на основі принципів міжнародної практики та на підставі критеріїв, встановлених Митним кодексом України [13]. Зокрема, за статтею 277 цього Кодексу країною походження товару вважається країна, в якій товар був повністю вироблений або підданий достатній переробці.

Частина друга статті 159 встановлює загальні вимоги щодо нанесення на виріб (упаковку) інформації про країну його походження. Ця інформація має знаходитися на доступному для споживача місці, а спосіб її нанесення повинен відповідати вимогам нормативних актів. Як правило, країна походження товару зазначається на етикетці (упаковці) виробу в адресі його виробника. Однак, з метою підкреслення особливої якості товару як кращого національного досягнення та звернення на це уваги споживача, вона може бути зазначена окремо.

Згідно зі статтею 42 Конституції України держава забезпечує захист конкуренції у господарській діяльності. Законом не допускається недобросовісна конкуренція, одним з проявів якої є використання оманливих чи неправильних зазначень походження товарів. Частиною третьою статті це правило конкретизується через заборону застосування напису «Виготовлено в Україні» або його змістової аналогії щодо товарів іноземного походження [1].

Вимоги статті є спеціальними нормами щодо маркування продукції суб'єктами господарювання та забезпечення її належної якості і стосуються головним чином права споживачів на достовірну інформацію про походження товарів.

Отже, підсумовуючи репутація ГЗ – це не просто об'єкт права інтелектуальної власності, а ще й колективний нематеріальний актив. Якщо ГЗ не захищено, його може використовувати без обмежень будь-хто, а цінність зменшується або втрачається.

Незаконне використання ГЗ є небезпечним для належних виробників і споживачів. Таке використання вводить а оману споживачів, змушуючи їх вірити, що вони купують справжній продукт із специфічними якостями та характеристиками — насправді вони можуть отримати імітацію продукту нижчої якості. Водночас виробники зазнають збитків, втрачаючи цінний бізнес.

Належний захист ГЗ дає змогу суб'єктам господарювання право використовувати ГЗ та захищати від інших суб'єктів господарювання, що використовують його без дозволу. Захист також обмежує ризик того, що ГЗ стане загальним терміном.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Проведене дослідження особливостей використання прав на об'єкти інтелектуальної власності суб'єктами господарювання в Україні та на підставі викладеного матеріалу у випускній кваліфікаційній роботі, дає підстави зробити такі висновки:

1. Правова концепція корисної моделі не сприяє зростанню винахідницької активності та підвищенню якості технічних рішень, що отримують правову охорону як корисні моделі. Швидкість процедури набуття прав та перелік об'єктів охорони, який не відрізняється від такого щодо винаходів, а також відсутність у законодавстві вимоги винахідницького рівня (неочевидності) для корисної моделі призводять до того, що більшість винахідників надають перевагу саме цій формі охорони, не намагаючись створювати більш якісний та конкурентоздатний продукт.

2. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання є ефективним, але з розвитком технічного прогресу та інформаційного суспільства потребує постійного вдосконалення, яке можливе лише за умови чіткої взаємодії законодавчої, виконавчої та судової влади, а також створення повноцінного патентного відомства, наділеного необхідними владними повноваженнями.

3. Аналіз наведених судових рішень показує, що суддям важко приймати рішення у справах про захист прав на об'єкти інтелектуальної власності, оскільки є необхідність у спеціальних знаннях об'єктів. Для підвищення ефективності судового захисту об'єктів права інтелектуальної власності доцільним є створення спеціалізованого суду з питань інтелектуальної власності.

4. Вивчення ЦК України виявило прогалину у законодавстві, зокрема кодекс не визначає суб'єктів права на комерційне найменування. Натомість ГК України закріплює, що комерційне найменування може мати суб'єкт господарювання — юридична особа або фізична особа-підприємець. У зв'язку з цим, на нашу думку, необхідно внести певні зміни до ЦК України, та закріпити, що суб'єктами прав на комерційне або фірмове найменування можуть бути юридичні і фізичні особи — підприємці.

5. В Україні однакові результати можуть охоронятися як винаходи, так і як корисні моделі. Але звертаємо увагу на те, що отримання патенту на корисну модель має більше переваг порівняно з отриманням патенту на винахід: 1) фінансових та часових витрат 2) менше вимог патентоздатності, і, як наслідок, вищий рівень охорони такого результату; 3) нижчі ризиків, що права на патент визнають не дійсними.

6. Репутація географічного зазначення – це не просто об'єкт права інтелектуальної власності, а ще й колективний нематеріальний актив. Якщо ГЗ не захищено, його може використовувати без обмежень будь-хто, а цінність зменшується або втрачається. Незаконне використання ГЗ є небезпечним для належних виробників і споживачів. Таке використання вводить а оману споживачів, змушуючи їх вірити, що вони купують справжній продукт із специфічними якостями та характеристиками — насправді вони можуть отримати імітацію продукту нижчої якості. Водночас виробники зазнають збитків, втрачаючи цінний бізнес.

З метою удосконалення чинного законодавства України з питань охорони та захисту прав інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання пропонується внести наступні **зміни** до законодавства України:

- у ст. 156 ГК України поняття «*патентом*» замінити на «*свідоцтво*» стосовно промислового зразка. Оскільки це буде відповідати змінам у 2020

році до Закону України «Про охорону прав на промислові зразки», в якому поняття «патент» відсутнє, його замінено на поняття «*свідоцтво* - свідоцтво про державну реєстрацію промислового зразка»;

- щодо питання способів захисту об'єктів інтелектуальної власності, що використовуються суб'єктами господарювання, то варто звернути увагу, що наразі у Верховній Раді України знаходиться проєкт Закону «Про медіацію». Цей проєкт є вкрай важливим, та має бути в пріоритеті, оскільки завдяки його прийняттю суб'єктам господарювання буде надано широкі можливості щодо способу захисту прав інтелектуальної власності, а також скоротить час вирішення конфліктних ситуацій і зменшить навантаження на судові органи. Тому слід прийняти вказаний проєкт.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Конституція України від 28.06.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр#Text> (дата звернення: 10.10.2021).
2. Бернська конвенція про охорону літературних і художніх творів від 24.07.1971. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_051#Text (дата звернення: 10.10.2021).
3. Договір про патентну кооперацію від 19.06.1970. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/895_001#Text (дата звернення: 10.10.2021).
4. Загальна інструкція до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків та протоколу до цієї угоди. URL: https://ukrpatent.org/i_upload/file/inctryk.pdf (дата звернення: 10.10.2021).
5. Мадридська угода про міжнародну реєстрацію знаків від 14.04. 1891. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_134#Text (дата звернення: 10.10.2021).
6. Міжнародна конвенція з охорони нових сортів рослин від 02.12.1961. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_856#Text (дата звернення: 10.10.2021).
7. Протокол до Мадридської угоди про міжнародну реєстрацію знаків прийнятий в Мадриді 28.06.1989. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_583#Text (дата звернення: 10.10.2021).
8. Паризька конвенція про охорону промислової власності від 20.03.1883. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_123#Text (дата звернення: 10.10.2021).
9. Угода про асоціацію між Україною, з однієї сторони, та Європейським Союзом, Європейським співтовариством з атомної енергії і їхніми державами-членами, з іншої сторони від 27.06.2014. URL:

https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_011#Text (дата звернення: 10.10.2021).

10. Угода про торговельні аспекти прав інтелектуальної власності від 15.04.1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/981_018#Text (дата звернення: 10.10.2021).

11. Господарський кодекс України від 16.01.2003. № 436-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/print> (дата звернення: 10.10.2021).

12. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

13. Митний кодекс України від 13.03.2012. № 4495-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4495-17#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

14. Цивільний кодекс України від 16.01.2003. № 435-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15/print> (дата звернення: 10.10.2021).

15. Про авторське право і суміжні права: Закону України від 23.12.1993. № 3792-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3792-12#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

16. Про ефективне управління майновими правами правовласників у сфері авторського права і (або) суміжних прав: Закон України від 15.05.2018. № 2415-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2415-19#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

17. Про надання безоплатної правової допомоги: Закон України від 02.06.2011. № 3460-VI. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3460-17#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

18. Про охорону прав на винаходи і корисні моделі: Закон України від 15.12.1993. № 3687-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3687-12#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

19. Про охорону прав на знаки для товарів та послуг: Закон України від 15.12.1993. № 3689-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3689-125#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

20. Про охорону прав на компонування напівпровідникових виробів: Закону України від 05.11.1997. № 621/97-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/621/97-вр#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

21. Про охорону прав на промислові зразки: Закон України від 16.06.2020. № 3688-ХІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3688-12#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

22. Про оцінку майна, майнових прав та професійну оціночну діяльність в Україні: Закон України від 12.07.2001. № 2658-ІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2658-14#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

23. Про правову охорону географічних зазначень: Закону України від 16.06.1999. № 752-ХІV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/752-14#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

24. Про рекламу: Закону України від 03.07.1996. № 270/96-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/270/96-вр#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

25. Про товариства з обмеженою та додатковою відповідальністю Закону України від 06.02.2018 № 2275-VІІІ. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2275-19#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

26. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо реформи патентного законодавства): Проєкт закону від 11.10.2019. № 2259. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=67064 (дата звернення: 10.10.2021).

27. Про медіацію: Проєкт закону від 19.05.2020. № 3504. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68877 (дата звернення: 10.10.2021).

28. Про затвердження Порядку визнання знака добре відомим в Україні Апеляційною палатою Державного департаменту інтелектуальної власності:

Наказ Міністерства освіти і науки від 15.04.2005. № 228 (втратив чинність).
URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0471-05#Text> (дата звернення: 10.10.2021).

29. Андрощук Г.О. Burberry vs Baneberry: зловмисне копіювання та імітація *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/burberry-vs-baneberry-zlovmisne-kopiyuvannya-ta-imitaciya-.html> (дата звернення: 25.09.2021).

30. Андрощук Г.О. Кому потрібна винахідницька діяльність в Україні? *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/komu-potribna-vinahidnicka-diyalnist-v-ukrayini.html> (дата звернення: 25.09.2021).

31. Андрощук Г.О., Работягова Л.І. Розвиток глобальної міжнародної системи правової охорони інтелектуальної власності. *Питання інтелектуальної власності* : зб. наук. праць. Випуск 15 / редкол. : О.П. Орлюк та ін.; НДІ ІВ НАПрНУ. Київ : Інтерсервіс, 2018. С. 6–12.

32. Антимонопольний комітет України. URL: <https://amcu.gov.ua/> (дата звернення: 01.10.2021).

33. Афян А. Географічні зазначення: власність без власника. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2017. № 2. С. 26–34. URL: http://www.inprojournal.org/wp-content/uploads/2017/08/Afian_A.pdf (дата звернення: 10.10.2021).

34. Бутнік-Сіверський О.Б., Орлюк О.П. Людський капітал в інтелектуальній економіці (економіко-правовий погляд і закордонний досвід). *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2013. № 5. С. 3–10. URL: http://dspace.nuft.edu.ua/jspui/bitstream/123456789/28075/1/ljudskii_kapital.pdf (дата звернення: 29.09.2021).

35. Бошицький Ю.Л. Основні проблеми правової охорони географічних

зазначень в Україні. *Актуальні проблеми держави і права*. 2008. Випуск 39. С. 216–222. URL: <http://apdp.in.ua/v39/38.pdf>.

36. Відомості державного реєстру України назв місць походження та географічних зазначень походження товарів і прав на використання зареєстрованих кваліфікованих зазначень походження товарів (КЗПТ). URL: <https://ukrpatent.org/uk/articles/kzpt-uk> (дата звернення: 10.10.2021).

37. Волощенко О. Новелізація законодавства інтелектуальної власності в умовах євроінтеграційної політики України: проблеми теорії і практики. *Підприємництво, господарство і право*. 2020. № 4. С. 17–21. URL: <http://pgr-journal.kiev.ua/archive/2020/4/4.pdf> (дата звернення: 10.10.2021). DOI: <https://doi.org/10.32849/2663-5313/2020.4.03>.

38. Гришанова Н. З нового року зникне українське шампанське: Закон опубліковано. URL: https://jurliga.ligazakon.net/news/190062_z-novogo-roku-znikne-ukranske-shampanske-zakon-opublkovano (дата звернення: 01.10.2021).

39. Гришко І.Ю., Уткіна М.С. Проблеми захисту прав інтелектуальної власності в Україні. *Прикарпатський юридичний вісник*. 2020. Випуск 4(33). С. 26–30. URL: <http://pyuv.onua.edu.ua/index.php/pyuv/article/view/618/925> (дата звернення: 10.09.2021). DOI <https://doi.org/10.32837/pyuv.v0i4.618>.

40. Дахно І.І. Патентознавство : навч. посіб. Київ : Центр учбової літератури. 2012. 317 с.

41. Дімітров М. Методологія дослідження кримінальної відповідальності за незаконне використання комерційних позначень. *Юридичний вісник*. 2019. № 4. С. 167–177. URL: <http://yuv.onua.edu.ua/index.php/yuv/article/view/986/960>. DOI <https://doi.org/10.32837/yuv.v0i4.986>.

42. Дорошенко Д. Захист прав на об'єкти інтелектуальної власності суб'єктів господарювання. *Правове забезпечення господарської діяльності*: зб. наук. ст. студ. / відп. ред. Н.А. Мазаракі. Київ: Київ. нац. торг.-екон. ун-т,

2021. С. 10–15.

43. Єдиний державний реєстр судових рішень. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/>

44. Загрія Н. Обережно «липа», або шляхи захисту торговельних марок. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/oberezhno-lipa-abo-shlyahi-zahistu-torgovelnih-marok.html> (дата звернення: 10.09.2021).

45. Капіца Ю.М., Шахбазян К.С., Махновський Д.С., Хоменко І.І. Трансфер технологій та охорона інтелектуальної власності в наукових установах / ред. Ю.М. Капіци. Київ: Центр інтелектуальної власності та передачі технологій НАН України, 2015. 431 с.

46. Карпова В. Реєстрація торговельної марки: основні моменти. *БУХГАЛТЕР&ЗАКОН*. 2017. № 52-53. URL: https://bz.ligazakon.ua/ua/magazine_article/BZ010506 (дата звернення: 10.09.2021).

47. Кислий А. Медіація: навіщо потрібна та чому дієва. *Безоплатна правова допомога*. URL: <https://www.legalaid.gov.ua/novyny/mediatsiya-navishho-potribna-ta-chomu-diyeva/> (дата звернення: 10.09.2021).

48. Коваль І. Яка роль має бути відведена Господарському кодексу у сфері регулювання прав інтелектуальної власності. *Закон і Бізнес*. 2016. № 52(1246). URL: https://zib.com.ua/ua/120700-yaka_rol_mae_buti_vidvedena_gk_u_sferi_regulyuvannya_prav_na.html (дата звернення: 10.09.2021).

49. Коваль І., Павлюченко Ю. Охоронна функція господарського права. *Право України*. 2019. № 8. С. 15–30. URL: https://pravoua.com.ua/ua/store/pravoukr/pravo_2019_8/pravo_2019_8_s1/ (дата звернення: 10.10.2021). DOI <https://doi.org/10.33498/loou-2019-08-015>.

50. Комерціалізація: Онлайн словник української мови. URL:

<https://slovnyk.ua/index.php?sword=%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%B5%D1%80%D1%86%D1%96%D0%B0%D0%BB%D1%96%D0%B7%D0%B0%D1%86%D1%96%D1%8F> (дата звернення: 01.10.2021).

51. Корисна модель: отримати патент можна буде швидше. *SDM Partners*. URL: <https://sdm-partners.com/novyny/pravovi-novini/otrymaty-patenta-korysnu-model-mozhna-bude-shvydshe-proekt/> (дата звернення: 10.10.2021).

52. Крайнів П.П., Работягова Л.І., Дятлик І.І. Патентування винаходів в Україні. К.: Видавничий дім «Ін-Юре», 2000. 340 с.

53. Кривошеїна І.В. Особливості внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу. *Право і суспільство*. 2020. № 2. С. 189–194. URL: http://pravoisuspilstvo.org.ua/archive/2020/2_2020/part_1/32.pdf (дата звернення: 10.09.2021). DOI <https://doi.org/10.32842/2078-3736/2020.2-1.30>.

54. Крижна В.М., Яркіна Н.Є. Право інтелектуальної власності України: Конспект лекцій / ред. В.І. Борисової. Харків: Нац. юрид. акад. України, 2008. 112 с. URL: http://web.kpi.kharkov.ua/acem/wp-content/uploads/sites/16/2017/06/IV_nav_case_1.pdf.

55. Кузнєцова Н.С., Хоменко В.О. Просуб'єктна концепція підприємства. *Вісник Національної академії правових наук України*. 2020. Т. 27. № 3. С. 14–27. (дата звернення: 25.09.2021). DOI [https://doi.org/10.37635/jnalsu.27\(3\).2020.14-27](https://doi.org/10.37635/jnalsu.27(3).2020.14-27).

56. Левицька А.А. Географічне зазначення як засіб індивідуалізації та об'єкт інтелектуальної власності. *Наукові розвідки з актуальних проблем публічного та приватного права*: матеріали IV Всеукраїнської науково-практичної конференції 24 квітня 2021 року. Київ: Київський університет імені Бориса Грінченка, 2021. С. 41–44. URL: https://fpmv.kubg.edu.ua/images/stories/Departaments/Ogoloshenia/00_2021/kpp/Zbirnyk_tez_2021_konferentsiya_z_prav_24.04.21.pdf#page=41 (дата звернення:

10.10.2021).

57. Науково-практичний коментар Господарського кодексу України.
URL: <http://mego.info/матеріал/науково-практичний-коментар-нпк-господарського-кодексу-україни-2009р> (дата звернення: 25.08.2021).

58. Олефіренко О.М., Нагорний Є.І., Шевлюга О.Г. Комерціалізація в системі управління інноваційною діяльністю. *Економіка та суспільство*. 2018. № 16. С. 432–433. URL: https://economyandsociety.in.ua/journals/16_ukr/66.pdf (дата звернення: 10.09.2021).

59. Пермінова С.О., Глушко Ю.С. Особливості внесення майнових прав інтелектуальної власності до статутного капіталу акціонерного товариства. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2016. Вип. 21. Ч. 2. С. 89–91.

60. Постанова Верховного Суду України (Велика Палата) від 08.06.2021 по справі № 906/1336/19. URL: <http://iplex.com.ua/doc.php?regnum=98235822&red=100003e7591b5be79b4ed314c42383b650b6cb&d=5> (дата звернення: 03.09.2021).

61. Право інтелектуальної власності. *ДНАОП — Нормативно-правовая библиотека инструкции документы* : вебсайт. URL: https://dnaop.com/html/29655_8.html (дата звернення: 03.10.2021).

62. Право інтелектуальної власності: Акад. курс: Підруч. для студ. вищих навч. закладів / за ред. О.П. Орлюк, О.Д. Святоцького. Київ: Видавничий Дім «Ін Юре», 2007. 696 с.

63. Право інтелектуальної власності: Науково-практичний коментар до Цивільного кодексу України» / ред. М.В. Паладія, Н.М. Мироненко, В.О. Жарова. Київ: Парламентське вид-во, 2006. 432 с.

64. Рішення Господарського суду міста Києва від 06.04.2021 по справі № 910/6552/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/96447502> (дата

звернення: 10.10.2021).

65. Рішення Господарського суду міста Києва від 14.06.2021 по справі № 910/3051/20. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/97999021> (дата звернення: 10.10.2021).

66. Рудометкіна М. Торговельна марка: шляхи захисту порушених прав. *Юридична газета*. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/zahist-intelektualnoyi-vlasnosti-avtorske-pravo/torgovelnna-marka-shlyahi-zahistu-porushenih-prav.html> (дата звернення: 11.10.2021).

67. Тамаров І. Каченята Кря-Кря або Промисловий зразок не захищає від порушення ТМ. URL: <http://www.legalshift.com.ua/?p=1310> (дата звернення: 11.10.2021).

68. Украина закрепила защищенное географическое наименование «текила» за Мексикой. URL: <https://gotomexico.today/news/country/2267.html> (дата звернення: 10.09.2021).

69. Федик Є.І., Федик С.Є. До питання правового регулювання торговельної марки. *Науковий вісник Львівської комерційної академії. Серія : Юридична*. 2015. Вип. 1. С. 262-277. URL: <http://journals-lute.lviv.ua/index.php/visnyk-law/article/view/144/133> (дата звернення: 10.09.2021).

70. Часто задаваемые вопросы: географические указания. URL: https://www.wipo.int/geo_indications/ru/faq_geographicalindications.html#accordion__collapse__07 (дата звернення: 10.09.2021).

71. Шабалін А. Цивільно-правовий захист права інтелектуальної власності: теоретичні та практичні аспекти. *Теорія і практика інтелектуальної власності*. 2020. № 4. С. 65–76. URL: https://drive.google.com/file/d/1tU_5aLe61p2eA2fo-pJNIMK7qjQID65t/view (дата звернення: 10.10.2021). DOI <https://doi.org/10.33731/42020.216943>.

72. Шишка Р.Б. Протидія патентному тролінгу в Україні. *Часопис цивілістики*. 2017. Вип. 23. С. 73-77. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Chas_2017_23_18 (дата звернення: 08.10.2021).

73. Що таке статутний капітал і як він формується. URL: <https://youcontrol.com.ua/topics/chto-takoe-ustavnoy-kapytal-y-kak-on-formuetsia/> (дата звернення: 05.10.2021).

74. Kemashvili E. Uncorking Georgia's Winemaking Potential. URL: https://www.wipo.int/wipo_magazine/en/2012/02/article_0003.html (дата звернення: 05.09.2021).

75. Geographical Indications for Development: Case Studies. URL: <https://www.wipo.int/ipadvantage/en/details.jsp?id=2595> (дата звернення: 05.09.2021).

76. Utility models: Topics from A to Z on Patents. URL: https://www.wipo.int/patents/en/topics/utility_models.html (дата звернення: 05.09.2021).